סג: הדר פרק ששי עירובין

מיד [6]וילך יהושע בלילה ההוא בתוך העמק. גרסינן וגרסינן נמי מלמד שהלך בעומקה של הלכה כו' ובמלחמת עי כתיב בפרשה אחרונה וילן אבל התם כתיב בתוך העם והא דקאמר מיד לאו לאלתר הוה אלא כשהופנה הלך בעומקה של הלכה אבל לבתר מעשה דמלך טובא הוה:

כל זמן שארון ושכינה שלא במקומן ישראל אסורין בתשמיש המטה. תימה לר"י דגבי עובדא של אוריה המתי היה ארון שלא במקומו דכתיב [7](כתב) בארון וישראל [וי]הודה [יושבים] בסוכות ואדוני יואב ועבדי אדוני על פני השדה חונים ואני [וגו'] (משכב) [ולשכב] עם אשתי דמשמע שהיו אחרים מותרים בתש"מ אלא שאוריה המתי היה מחמיר על עצמו לפי שהיו ישראל בצרה והא קאמר ליה דוד (לך) רד לביתך ועוד קאמרינן בפרק חלק (סנהדרין דף קו.) גבי דוד שהפך משכבו של בילה למשכבו של יוסף ונתעלמה ממנו הלכה זו כו' משמע בלילה היה מותר ואומר ר"י דשני אחרונות היו אחד שבו שכבי הלוחות מונחים ואותו היו מוליכין במלחמות כדמנית בספרי וארון ברית ה' נוסע לפניהם יומם זה שיולא עמהם (ד) במחנה והוא ארון עץ שעשה משה בעלותו לסיני כדכתיב בלוחות אחרונות במשנה תורה ועשית לך ארון עץ ותמלה שם כו גם לוחות אחרונות כדכתיב ואשים את הלוחות בארון אשר עשיתי עד שנעשה ארון של זהב שעשה בצלאל ואז נתנו בו לוחות אחרונות כדכתיב ונתת אל הארון את העדות אשר אתן אליך וכן עשה כדכתיב בויקהל ובהיות אחירי הכה שהיו נאסרין בתשמיש המטה כשלא היה במקומו ואותו לא היו רגילין (ה) להוליך במלחמה כדכתיב בשילה [8]מי יגלנו מיד הפלשתים האלה כי לא היתה מחת מתמול שלשום שלא היו רגילין להוליכו ואז כשהוליכוהו לקו וגלה כדמפרש רש"י התם ומה שהיה עמהן במלחמת יהושע ע"פ הדיבור היה עושה הכל והא דדרשינן בפ"ק דב"ב (דף יד.) אין בארון רק כו' מלמד שהלוחות ושברי לוחות מונחים בארון היינו ארון שעשה בצלאל כדמשמע התם זה היה בבית עולמים דבשלמה כתיב האי קרא ואפילו למאן דדרש מאשר שברת ושמתם בארון היינו בבנין הבית שהיתה מונחת עדי עד ובירושלמי איכא פלוגתא בפרק משוח מלחמה דיש מי שאומרים ארון אחד היה [9]וקאמר התם קרא מסייע ליה לרבי יהודה פירוש שאומר ששני לוחות היו בארון וישראל יושבים בסוכות והלא ארון בציון היה מאי עבדין ליה רבנן שאומרים ארון אחד היה] אלא שהיה בקירוי עד שלא נגנזה בית הבחירה פירוש דבסוכות דקאמרינן לא שהיה עמהם במלחמה אלא כלומר שהיה בקירוי של חול שאינו בית המקדש אע"פ שבכך לא היו נאסרין בתשמיש המטה וגם אוריה עצמו היה נשוי בת שבע אם כן לא היה מחמיר על עצמו לפרוש מן האשה כשביל שאינו במקדש מ"מ כיון דאיכא תרתי לריעותא דישראל היו במלחמה יושבין בסוכות וגם ארון אינו במקדש היה רוצה להחמיר על עצמו ואי הוה גרים פירוש אלא בקירוי פירוש אלא בתוך הירעה ניחא טפי דלישנא דקירוי לא משמע שיהא חול: **לחמן בר ריסתק.** ר"ח גרים המן: **בטילו** רשותייכו [9]גבי חד מיניכו. פירש בקונטרס אע"ג דאינהו אסירי להוליא מחצרותיהן למבוי כדתנן נתנו לו רשותן הוא מותר והן אסורין אהני להו מיהו לעולם כלים ששכתו בתוכו וכלים ששכתו בבית היחיד שבטלו רשותם אלו דאי לאו הכי הוו אסירי לטלטולי ביה כדאמרינן במסכת שבת פרק ר"א אומר אם לא הביא (דף קנ:) דמבוי שלא נשתתפו בו (1) עירובי חצירות עם הבתים אין מטלטלין בו אלא בארבע אמות לא עירבו חצירות עם הבתים מותר לטלטל בכולו דכשעירבו חצירות עם הבתים שכיחי מאני דבתים בחצר וגזרינן דלמא אתי לאפוקינהו מחצר למבוי לפיכך אסור לטלטל במבוי אלא בד' אמות אבל בשלא עירבו דלא שכיחי מאני דבתים בחצר ליכא למיגזר דאי משום דלמא אתי לטלטולי כלים ששכתו בחצר למבוי רב לטעמייה דאמר לקמן (דף צא.) הלכה כר"ש דאמר חצר וקרפף ומבוי רשות אחת הן והוא שלא עירבו כדפירש התם בקונטרס [2] וקשיא לר"י דמסתמא הני דשמעתין היו מערבין חצירות עם הבתים ורשות המבוי לבדו היו מבטלין דאי לא היו מערבין א"כ היו מפסידין כל החצירות שלא היו יכולין להוליא להן מן הבתים ועוד היה להם שיהו מוחרין בחצירות ויתקרו כולם במבוי ממה שהיו כולן אסורין בחצירות ובמבוי בשביל האחד שהיה מותר וכיון שהיו מערבין בחצירות א"כ לא יתכן מה שפירש בקונטרס דאהני ביטול זה לטלטל בכל המבוי כלים ששכתו בתוכו וכלים ששכתו בבית היחיד דהא כיון דעירבו חצירות עם הבתים אין מטלטלין בו אלא בד' ועוד דקי"ל כוותיה דר"י דאמר לקמן (שם) הלכה כר"ש דאמר חצר וקרפף ומבוי רשות אחת הן כיון שעירבו בין לא עירבו ולא קי"ל כהיא דרב בשבת וא"כ מתחילה נמי היה מותר לטלטל בכולו ומיהו לגבי בית היחיד ודאי מהני ביעול ואפי' לשתף בתי האחרים מהני לענין שהיחיד שבטלו רשותן אלו יכול להוליא כלי בתיהן למבוי שהעירוב עושה אותן כבית אחד וגם אם החצירות פתוחות זו לזו ועירבו יכול היחיד להוליא מכל הבתים והחצירות למבוי שנעשין הכל אחד על ידי עירוב ומכל מקום יחיד במקום נכרי לא חשיב ע"י עירוב שאם כן לא היה צריך לעולם לשכור ואין לומר כיון שעל ידי ביעול משתרי לא היה צריך לשכור עוד כי ודאי יצטרכו שהביעול אינו מתיר אלא ליחיד אבל השאר אסורין שאם יוציאו הרי הן מחזיקין ברשותן שיש להם במבוי קודם הביעול ובטל הביעול בכך והוו להו מרובין במקום נכרי ואם תאמר כיון שכל החצירות נעשות אחת גם בתיהם כמו כן נעשין אחד על ידי עירוב כשיבטלו המבוי לאחר זמה יהיו הם אסורין וכי אם שנים דרים בבית אחד ובטלו בני החצר רשותן לאחד מהשנים וכי לבדו יהא מותר להוליא מן הבית לחצר וחבירו הדר עמו יהא אסור ולא יועיל הביעול לו זה אינו קשיא כלום כי אם נרלה טוכל לומר אין הכי נמי מיהו לא צריכין למימר הכי כי אפי' אם נאמר שא"א שיהא זה אסור הוי מותר אלא לשניהם מועיל הביעול בשוה אע"פ שלא בטלו אלא לאחד יש ליתן טעם גדול בדבר כי שנים בבית אחד כאיש אחד דמו וגם לענין להיות יחיד במקום נכרי אבל ע"י עירוב אין נעשין יחיד במקום נכרי וה"ה לענין ביטול לומר שכמו שיועיל הביעול לאותן שבטלו (3) יועיל לו לחבירו שלא יחשבו כאיש אחד ועוד דאי אפשר לומר כאן להתיר לכולן

מכח

וכתיב [3]נון בנו יהושע בנו ופליגא דר' אבא בר פפא דאמר ר' אבא בר פפא לא נענש יהושע אלא בשביל שביטל את ישראל לילה אחת מפריה ורביה שנאמר [2]ויהי בהיות יהושע בירחו וישא עיניו וירא וגו' וכתיב ויאמר [4](לו) כי אני שר צבא ה' עתה באתי וגו' [5]אמר לו [6]אמש ביטלתם תמיד של בין הערבים ועכשיו ביטלתם (6) תלמוד תורה על איזה מהן באת אמר לו עתה באתי מיד [3]וילך (6) יהושע בלילה ההוא בתוך העמק ואמר רבי יוחנן מלמד שהלך בעומקה של הלכה ונמירי דכל זמן שארון ושכינה שרויין שלא במקומן כו'. ואומר לילה שהוכיחם המלאך היו מבטלין ת"ת בשביל שהיו אורבין על העיר ולא החזיקו בערב את הארון למקומו בגלגל והוא הלילה שביטלו מפריה ורביה: **בקילעא.** בחדר: **נשי עמי תגרשון.** שבושין הן ממנו: **לחמן בר ריסתק.** כך שמו: **בטילו רשותייכו.** דמבוי לגבי חד מיניכו ואף על גב דאיהו אסורים להוליא מחצרותיהם למבוי כדתנן[7] נתנו לו רשותן הוא מותר והן אסורין אהני להו לטלטל כל המבוי כלים ששכתו בבית היחיד שבטלו רשותן אלו דאי לאו הכי היה מטלטל בכולו דאי לאו הכי הוו אסורין בחצירות ואף על גב דאיהו אסור להוליא מחצרותיהם למבוי אם לא בד' אמות אבל בשלא עירבו דלא שכיחי מאני דבתים בחצר ליכא למיגזר דלא משום דלמא אתי לטלטולי כלים ששכתו בחצר למבוי רב לטעמייה דאמר לקמן (דף צא.) הלכה כר"ש דאמר חצר וקרפף ומבוי רשות אחת הן והוא שלא עירבו כדפירש התם בקונטרס [2] וקשיא לר"י דמסתמא הני דשמעתין היו מערבין חצירות עם הבתים ורשות המבוי לבדו היו מבטלין דאי לא היו מערבין א"כ היו מפסידין כל החצירות שלא היו יכולין להוליא להן מן הבתים ועוד היה להם שיהו מוחרין בחצירות ויתקרו כולם במבוי ממה שהיו כולן אסורין בחצירות ובמבוי בשביל האחד שהיה מותר וכיון שהיו מערבין בחצירות א"כ לא יתכן מה שפירש בקונטרס דאהני ביטול זה לטלטל בכל המבוי כלים ששכתו בתוכו וכלים ששכתו בבית היחיד דהא כיון דעירבו חצירות עם הבתים אין מטלטלין בו אלא בד' ועוד דקי"ל כוותיה דר"י דאמר לקמן (שם) הלכה כר"ש דאמר חצר וקרפף ומבוי רשות אחת הן כיון שעירבו בין לא עירבו ולא קי"ל כהיא דרב בשבת וא"כ מתחילה נמי היה מותר לטלטל בכולו ומיהו לגבי בית היחיד ודאי מהני ביעול ואפי' לשתף בתי האחרים מהני לענין שהיחיד שבטלו רשותן אלו יכול להוליא כלי בתיהן למבוי שהעירוב עושה אותן כבית אחד וגם אם החצירות פתוחות זו לזו ועירבו יכול היחיד להוליא מכל הבתים והחצירות למבוי שנעשין הכל אחד על ידי עירוב ומכל מקום יחיד במקום נכרי לא חשיב ע"י עירוב שאם כן לא היה צריך לעולם לשכור ואין לומר כיון שעל ידי ביעול משתרי לא היה צריך לשכור עוד כי ודאי יצטרכו שהביעול אינו מתיר אלא ליחיד אבל השאר אסורין שאם יוציאו הרי הן מחזיקין ברשותן שיש להם במבוי קודם הביעול ובטל הביעול בכך והוו להו מרובין במקום נכרי ואם תאמר כיון שכל החצירות נעשות אחת גם בתיהם כמו כן נעשין אחד על ידי עירוב כשיבטלו המבוי לאחר זמה יהיו הם אסורין וכי אם שנים דרים בבית אחד ובטלו בני החצר רשותן לאחד מהשנים וכי לבדו יהא מותר להוליא מן הבית לחצר וחבירו הדר עמו יהא אסור ולא יועיל הביעול לו זה אינו קשיא כלום כי אם נרלה טוכל לומר אין הכי נמי מיהו לא צריכין למימר הכי כי אפי' אם נאמר שא"א שיהא זה אסור הוי מותר אלא לשניהם מועיל הביעול בשוה אע"פ שלא בטלו אלא לאחד יש ליתן טעם גדול בדבר כי שנים בבית אחד כאיש אחד דמו וגם לענין להיות יחיד במקום נכרי אבל ע"י עירוב אין נעשין יחיד במקום נכרי וה"ה לענין ביטול לומר שכמו שיועיל הביעול לאותן שבטלו (3) יועיל לו לחבירו שלא יחשבו כאיש אחד ועוד דאי אפשר לומר כאן להתיר לכולן

אם אמרתא קמיה דרב יהושע אמרה לשמעתא דרבא אמר ליה רב הונא בריה דרב יהושע אמרה לשמעתא דר' אבא בר פפא דאמר ר' אבא בר פפא לא נענש יהושע אלא בשביל שביטל את ישראל לילה אחת מפריה ורביה. ומילתא דלא שביחא לא גזרו בה רבנן אזל רב הונא בריה דרב יהושע אמרה לשמעתא קמיה דרבא אמר ליה

עין משפט נר מצוה

יד א מיי' פ"ב מהלכי עירובין הלכה י סמג עשין דרכנן מ טוש"ע א"ח סי' שסב סעיף כ:

מוסף רש"י

אמש ביטלתם תמיד של בין הערבים. בתשובה שהשיבו עתה בתרי אני למדין תחלת דברי המלאך, התשיבו כאן דברים, אחש כלומר כשהגיעו היום היה לכם להקריב תמיד הערב ובטלתם אותו ובשתיהם בתלרב הביר חגם, אחין זמן מלחמה בלילה משתחבך (תגילה ג.) עתה באתי לדרשנו, מדקאמר ליה עתה בתרי מכלל דמילתא אחריתא אמר ליה דמכדר ליה עתה בתרי. אחש, היום כשהגיעו, בין הערבים קרי ליה נמי אחש, שאין זה אלא לשון ערבית (סנהדרין מד:). ועכשיו ביטלתם תלמוד תורה. וכיון דכיון לו אתם יכולין לעסוק בתורה מחמת עסקי מלחמות, נריכים אתם לעסוק בתורה בלילה והיה לך לשכב בגללו שם המחנה ולא בתנור (שם) שהני אינם נלחמים בלילה (תגילה ג.). עתה באתי. על שם עכשיו בתרי ליתרא (סנהדרין שם). על אל עכשיו (תגילה שם). מיד וילך יהושע וגו'. לא בתחו בלילה כתיב אלא בלילה אחר בתלר בתלר (שם) אי: מיד ולא מחר כמלר עסק בתורה (שם) אי: מיד מחר יהושע ולא הוסיף עוד לא בתלר בלילה (סנהדרין שם).

רבינו חננאל

וכתיב נון בנו יהושע בנו. ופליגא דר' אבא, דאמר לא נענש יהושע אלא על שביטל ישראל מפריה. שנאמר ויהי בהיות יהושע בירחו וישא עיניו וירא והנה איש עומד לנגדו וג' כו'. מפני שנתעצל ולא הקים המשכן בו ביום, ונמירי כל זמן שארון ושכינה שרויין שלא במקומן, ישראל אסורין בתשמיש המטה. גדול תלמוד תורה מהקרבת תמידין כו'. כל דלן בקעילה שאיש ואשתו שרויין בה, עליו הכתוב אומר נשי עמי תגרשון מבית תענוגיה. ואפילו אשתו נידה (.איירי) [אורי] אביי בההוא מבואה דהוה דייר בה המן בר (רפתק) [רפתק] ולא בעו לאונורי להן רשותא, [ד]ליבטליה כולהו בני מבואה רשותייהו גבי חד, דליהוי ישראל אחד בהדי גוי דלא אסר. ואמר בשלו רבים רשותייהו גבי חד מילתא דלא שביחא היא ומילתא דלא שביחא לא גזרו בה רבנן. ודחאה רבא ואמר

מסורת הש"ם

ב) [נ"ל נח], ב) [נ"ל עיי' אמר ליה], ג) סנהדרין מד: מגילה ב., ד) [מגילה שם: ע"פ סנהדרין שם:], ה) [נרי' ע"י חרא], ו) [פיה ב: יח. יומות לא. כתובות ט: קדושין כח: ניטין ה. מד. מיר נה. ע"מ מו: מז. בכורי' ג. מה לד.], ז) בע"י: חלן, ח) [לקמן סט:], ט) [עי' תוספות מגילה ב. ד"ה חלן וכו' ע"ש], י) [שמואל ב יח], כ) [ש"מ לן], ל) רש"ל.

תורה אור השלם

1. נון בנו יהושע בנו:
דברי הימים א ז כז
2. ויהי בהיות יהושע בירחו וישא עיניו וירא והנה איש עמד לנגדו וחרבו שלופה בידו וילך יהושע אליו ויאמר לו הלנו אתה אם לצרינו:
ויאמר לא כי אני שר צבא ה' עתה באתי ויפל יהושע אל פניו ארצה וישתחו ויאמר לו מה אדני מדבר אל עבדו:
יהושע ה יג-יד
3. וישימו העם את כל המלחנה אשר מצפון לעיר ואת עקבו מים לעיר וילך יהושע בלילה ההוא בתוך העמק:
יהושע ח ט
4. נשי עמי תגרשון מבית תענוגיה מעל עלליה תקחו הדרי לעולם:
מיכה ב ט

הגהות הב"ח

(א) גס' תלמוד תורה מ"ל על לחוה מהן בחת מ"ל עתה באתי (מיד וילך וכו' של הלכה) תא"מ וכ"כ ס"מ מיד וילן יהושע בלילה ההוא בתוך העם וכתיב בתוך העמק מלמד שלן כעומקה של הלכה: (ב) שם ומאמר רב יוסף לא נצרכה אלא אמי' בחמי: (ג) רש"י ד"ה בטילו כי' לאו הכי הוו אסורי: (ד) תוס' ד"ה כל זמן וכו' לפניהם יומם דהו שיולא עמהם למלחמה והוא ארון עץ: (ה) באר"ה ואותו לא היו רגילין להוליכו למלחמה כו' כדמפרש התם כל"ל ותיבת רש"י מתחק: (ו) ר"ה בטילו וכו' במבוי שלא נשתתפו בו עירובי תצירות: (ז) באר"ה שכתו שיועיל הבטול לאותו שבטלו לו יועיל לחבירו שלא יחשבו אלא כאיש אח: (ח) [נ"ל נח], כ) [נ"ל עיי' אמר ליה], ג) סנהדרין מד: מגילה ב., ד) [מגילה שם: ע"פ סנהדרין שם:], ה) [נרי' ע"י חרא], ו) [פיה ב: יח. יומות לא. כתובות ט: קדושין כח: ניטין ה. מד. מיר נה. ע"מ מו: מז. בכורי' ג. מה לד.], ז) בע"י: חלן, ח) [לקמן סט:], ט) [עי' תוספות מגילה ב. ד"ה חלן וכו' ע"ש], י) [שמואל ב יח], כ) [ש"מ לן], ל) רש"ל.

גליון הש"ם

תוס' ד"ה בטילו. וקשיא לר"י דמסתמא הני דשמעתין היו מערבין ע"ת. לא יתכן למאלי הוצרכו לחריכות זו ולמה לא הקפו בתוקה דממ"ג אם לא עירבו בלאו מיטול היה מותר כלים ששכתו במבוי ובעירבו גם ביטול לא מהני ועכ"ג:

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com